

MATERIALELE
Conferinței științifico-practice
„PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ
A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL
MULTIPLELOR CRIZE”

EDIȚIA A X-A

11 MAI 2023, CHIȘINĂU,
REPUBLICA MOLDOVA

Chișinău-2024
Stratum plus

Editarea volumului „Materialele Conferinței științifico-practice
‘Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize’”
este realizată cu suportul financiar al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO
în cadrul programelor de participare UNESCO și a proiectului „Promovarea egalității de gen în
Moldova prin integrarea perspectivei de gen în familie și instituții de învățământ”

Publication of the volume “Materials of the Scientific-Practical Conference
‘FAMILY RESILIENCE PERSPECTIVES IN THE CONTEXT OF MULTIPLE CRISES’
is carried out with the financial support of the National Commission of the Republic of Moldova for
UNESCO within the UNESCO participation programs and the project “Promoting gender equality in
Moldova by integrating the gender perspective in the family and educational institutions”

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

“Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize”, conferință
științifico-practică (10 ; 2023 ; Chișinău). Materialele Conferinței științifico-
practice “Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize”, Ediția
a 10-a, 11 mai 2023, Chișinău / comitet științific: Luminița Drumea [et al.]. – Chi-
șinău : Stratum Plus, 2024 (Blitz Poligraf). – 226 p. : fig.

Antetit.: Universitatea de Stat din Moldova [et al.]. – Texte : lb. rom., engl., rusă. –
Rez. paral.: lb. rom.-engl., engl.-rusă. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – Editat cu
suportul financiar al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO.
– 700 ex.

ISBN 978-9975-3651-5-4. – ISBN 978-9975-3651-6-1 (PDF).

37.0:316.356.2(082)=135.1=111=161.1

P 52

Scopul conferinței este de a reitera importanța instituției familiei și necesitatea abordă-
rii multidimensionale a acesteia, inclusiv din perspectivă socială și educațională, în ve-
derea asigurării stării de bine a membrilor familiilor, în special în contextul multiplelor
crize (pandemiei COVID-19, crizei umanitare generate de războiul în Ucraina, crizei
energetice).

* Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.
Selectarea și prezentarea informației, precum și opiniile expuse în această publicație aparțin au-
torilor/autoarelor și nu reflectă obligatoriu viziunea UNESCO.

Se distribuie gratuit.

© Universitatea de Stat din Moldova, 2024

© Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, 2024

© Instituția Privată Publicație Periodică „Stratum plus”, 2024

COMITET ȘTIINȚIFIC:

Luminița DRUMEA, Doctor în filologie, Secretar General Adjunct al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO

Svetlana ANDRIEȘ, Coordonatoare de program, UN Women in Moldova

Felicia BECHTOLDT, Secretară de Stat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Valentina BODRUG-LUNGU, Doctor habilitat, profesor univ., Universitatea de Stat din Moldova, Președinta Gender-Centru

Valentina CHICU, Consilieră a Președintei Republicii Moldova în domeniul educației și cercetării

Otilia DANDARA, Doctor habilitat, profesor, Prim-prorector, Universitatea de Stat din Moldova

Dumitru DRUMEA, Președinte, Speranța'87, Moldova

Vladimir GUȚU, Doctor habilitat, profesor univ., decan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Valeria PASCARU-GONCEAR, Doctor, lect. univ., Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Lilia PASCAL, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Viorica REABOI-PETRACHI, Doctor, lect. univ., Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Igor ȘAROV, Doctor, conferențiar univ., rector, Universitatea de Stat din Moldova

Maia ȘEVCIUC, Doctor, profesor univ., șef, Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Ana TARNOVSCHI, Doctor, conferențiar univ., prodecan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Svetlana TOLSTAIA, Doctor, conferențiar univ., Departamentul Psihologie, Universitatea de Stat din Moldova

Carolina ȚURCANU, Doctor, conferențiar cerc., șef, Centrul de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale”, Universitatea de Stat din Moldova

Tataiana UDREA, Manager de program, UN Women in Moldova

COMITET ORGANIZATORIC:

Valentina BODRUG-LUNGU, Doctor habilitat, profesor univ., Universitatea de Stat din Moldova, Președinta Gender-Centru

Vladimir GUȚU, Doctor habilitat, profesor univ., decan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Aura MUTRUC, Universitatea de Stat din Moldova

Igor ȘAROV, Doctor, conferențiar univ., rector, Universitatea de Stat din Moldova

Maia ȘEVCIUC, Doctor, profesor univ., șef, Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Ana TARNOVSCHI, Doctor, conferențiar univ., prodecan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Carolina ȚURCANU, Doctor, conferențiar cerc., șef, Centrul de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale”, Universitatea de Stat din Moldova

Miroslava VALIC, Universitatea de Stat din Moldova

Tehnoredactare: Carolina ȚURCANU

CUPRINS

Conceptul celebrării zilei internaționale a familiei 9

COMUNICĂRI ÎN PLEN

Andriana BÂTCA,
Ina SCATICAIOV
(Republica Moldova)

Măsurile statului de suport pentru
familiile cu copii

Viorica
REABOI-PETRACHI
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a ca-
drelor didactice în contextul crizei
umanitare

Svetlana TOLSTAI
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a
părinților în situații de urgență

Lucia FLIURȚA
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a
adolescenților în situații de urgență

Valeria
PASCARU-GONCEAR
(Republica Moldova)

Recomandări pentru acordarea
asistenței psihologice și pedagogice
refugiaților

Tatiana UDREA
(Republica Moldova)

Inițiative de susținere economică
a familiilor prin prisma de gen în
contextul crizelor

Dumitru DRUMEA
(Republica Moldova)

Importance of fighting GBV: why
is important to protect the women?

COMUNICĂRI ÎN ATELIER

E. АНДРЕЕВСКАЯ (<i>Republica Moldova</i>). Психологическая опасность образовательной среды для жизни и здоровья детей и подростков	13
Л. АНЦИБОР, Т. НОСОВА (<i>Republica Moldova</i>). Влияние ипповенции на психоэмоциональный статус и устойчивость женщин в период кризиса	21
V. BALERCĂ (<i>România</i>). Intervenția psihologului de familie în reglarea situațiilor de criză	29
M. BLÎNDUL (<i>Republica Moldova</i>). Influența familiei asupra modului sănătos de viață a copiilor	37
A.-R. BORȘ (<i>România</i>). Family-school partnership practices	43
Н. БРАЙЛЯН (<i>Republica Moldova</i>). Взаимосвязь асертивного поведения и уровня мотивации достижения успеха в учебной деятельности студентов вуза	49
F. CHEIA (<i>România</i>). Adaptarea curriculară pentru integrarea copiilor cu cerințe educative speciale (C.E.S) și schimbările de perspectivă generate de fenomenul globalizării	59
O. GROIȚĂ (<i>Republica Moldova</i>). Valorificarea consilierii în eficientizarea relațiilor cu familia la persoanele dependente de droguri	71
T. IVANOV (<i>Republica Moldova</i>). Strategii de reglare emoțională la supraviețuitoarele violenței în familie	85
C. L. LUNG (<i>România</i>). Rolul familiei în viața pacienților cu boli inflamatorii cronice și psihopatologie asociată	95
R.-M. LUPUȘOR (<i>România</i>), V. BODRUG-LUNGU (<i>Republica Moldova</i>). Rolul familiei în procesul de integrare a copilului cu autism în procesul educațional	103

L. MARGINEAN (<i>Republica Moldova</i>). Importanța promovării de către autorități a mesajelor cu privire la dreptul copiilor la o familie	109
B. ПАСКАРУ-ГОНЧАР (<i>Республика Молдова</i>). Рекомендации для оказания психолого-педагогической помощи беженцам	119
A. RACU, T. MUNTEANU (<i>Republica Moldova</i>). Noi viziuni asupra familiei care are în componență copii cu dizabilități.	129
O. RUDIC (<i>Republica Moldova</i>). Abordări internaționale de combatere a inegalităților de gen în contextul multiplelor crize recente, cu efect de ameliorare a impactului asupra familiei	139
M. SUCIAGHI (<i>România</i>). Rolul și implicarea familiei în îngrijirea pacienților spitalizați în secțiile de anestezie și terapie intensivă	153
S. TOLSTAIA (<i>Republica Moldova</i>). Reziliența psihologică a părinților în situații de urgență	163
M. TOMA (<i>Republica Moldova</i>). Importanța terapiilor individuale în demersul compensator și / sau recuperator al elevului cu C.E.S.	173
M. UNGUREANU (<i>România</i>). Soluții ale școlii pentru reziliența familiei. Eroii basmelor — modele de reziliență	183
D. VASILACHE (<i>Republica Moldova</i>). Teorii ale conceptului de cuplu: sinteze teoretice	191
H. WITTMAN (<i>Israel</i>). Teaching methods of multilingual education in schools. Motivation and multilingual education in schools	199
B. BEAUJOLAIS (<i>United State of America</i>), V. BODRUG-LUNGU (<i>Republica Moldova</i>). Empowerment self-defense as a strategy to promote family resilience in Moldova.	211
Д. ДРУМЯ (<i>Republica Moldova</i>). Роль НПО в продвижении института семьи и гендерном воспитании в контексте устойчивости семьи в период множественных кризисов (на примере деятельности НПО «Speranta'87 Moldova»)	219

CONCEPTUL CELEBRĂRII ZILEI INTERNAȚIONALE A FAMILIEI

Ziua Internațională a Familiei este marcată anual la 15 mai, în conformitate cu Rezoluția 47/237 din 20 septembrie 1993 a Adunării Generale a ONU. Prin adoptarea rezoluției respective, Națiunile Unite au confirmat angajamentul de a promova progresul social și standarde de viață mai bune pentru familiile din întreaga lume, sprijinând nu numai familiile, dar și culturile de pe glob.

Această zi oferă o oportunitate de a crește gradul de conștientizare cu privire la problemele legate de familii și de a fortifica cunoștințele despre procesele sociale, economice și demografice care le afectează. Obiectivul principal al acestei zile este de a evidenția importanța familiilor în cadrul societății și de a promova valorile majore ale familiei: dragoste, respect, egalitate, parteneriat, împărțirea responsabilităților casnice, prevenirea/ combaterea violenței în familie, concilierea vieții profesionale cu viața de familie, etc.

Prin Hotărârea Parlamentului nr. 433 din 26.12.1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova, începând cu anul 2010, Ziua Familiei este consemnată ca sărbătoare la nivel național pe data de 15 mai. Guvernul, structurile de stat, APL, organizațiile non-guvernamentale, instituțiile de învățământ și persoanele fizice, etc. sunt încurajate să organizeze celebrarea Zilei pentru promovarea valorilor familiei.

În anul 2023 la nivel global Ziua de 15 mai are ca subiect: **Familiile și noile tehnologii**. Tehnologiile au devenit o parte componentă a existenței umane, atât cu impact negativ cât și cu impact pozitiv. În contextul, transformărilor sociale rapide, valorificarea acestora reprezintă instrumente valoros al dezvoltării durabile.

Reiterăm faptul că familia este unitatea de bază a societății. În familie din copilărie învățăm abilitățile esențiale de viață, care ne ajută să supraviețuim și să ne dezvoltăm pe tot parcursul vieții.

Pe parcursul ultimilor ani, ne-am confruntat cu diverse amenințări și nesiguranțe. În acest proces, am pierdut multe dar și am învățat și învățăm multe lucruri. Drept provocare dar și condiție a dezvoltării

Conferința științifico-practică
„PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL MULTIPLELOR CRIZE”
11 mai 2023, Chișinău, Republica Moldova

umane se conturează capacitatea noastră de reziliență în plan personal, social și profesional, atât la nivel de familie cât și la nivel de societate.

În contextul celor menționate anterior, în vederea celebrării Zilei Familiei în 2023, se propune organizarea conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională la tema: **PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL MULTIPLELOR CRIZE**. Evenimentul este organizat în colaborare dintre Universitatea de Stat din Moldova, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației și Cercetării, UNESCO, UN Women, Platforma pentru Egalitate de Gen, Gender-Centru, HopeSperanta’87.

Scopul conferinței este de a reitera importanța instituției familiei și necesitatea abordării multidimensionale a acesteia, inclusiv din perspectivă socială și educațională, în vederea asigurării stării de bine a membrilor familiilor, în special în contextul multiplelor crize (pandemiei COVID-19, crizei umanitare generate de războiul în Ucraina, crizei energetice).

COMUNICĂRI ÎN PLEN

MĂSURILE STATULUI DE SUPORT
PENTRU FAMILIILE CU COPII

Andriana BÂTCA, Ina SCATICAILOV
Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Republica Moldova

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A CADRELOR DIDACTICE
ÎN CONTEXTUL CRIZEI UMANITARE

Viorica REABOI-PETRACHI, dr., lect. univ.
*Departamentul Științe ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A PĂRINȚILOR
ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

Svetlana TOLSTAIA, dr., conf. univ.
*Departamentul Psihologie,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A ADOLESCENȚILOR
ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

Lucia FLIURȚA
AveCopii, Republica Moldova

RECOMANDĂRI PENTRU ACORDAREA ASISTENȚEI
PSIHOLOGICE ȘI PEDAGOGICE REFUGIAȚILOR

Valeria PASCARU-GONCEAR, dr., lect. univ.
*Departamentul Științe ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

INIȚIATIVE DE SUSȚINERE ECONOMICĂ
A FAMILIILOR PRIN PRISMA DE GEN
ÎN CONTEXTUL CRIZELOR

Tatiana UDREA,
Manager de program, UN Women în Moldova, Republica Moldova

IMPORTANCE OF FIGHTING GBV:
WHY IS IMPORTANT TO PROTECT THE WOMEN?

Dumitru DRUMEA, dr.
Secretar General Speranța '87, Moldova, Republica Moldova

Teorii ale conceptului de cuplu: sinteze teoretice

D. VASILACHE

Conținutul acestor sinteze reprezintă câteva abordări teoretice care oferă o perspectivă cu mai multă claritate, accentuând câteva dintre dimensiunile pe care le considerăm fiind cele mai relevante pentru cercetarea noastră. Aceste teorii încearcă să plaseze în prim plan, etapele de bază prin care trece un cuplu, factorii care constituie pilonii de bază în formarea, creșterea și dezvoltarea cuplului/familiei. Prin urmare, conceptele elucidate în acest articol încearcă să evidențieze componentele din care este constituit conceptul de cuplu și transformarea acestuia în timp.

Cuvinte-cheie: *teorie, cuplu, familie, parteneri, abordare, relație.*

Theories of the couple concept: theoretical synthesis

D. VASILACHE

The content of these syntheses represents some theoretical approaches that provide a clearer perspective, emphasizing some of the dimensions that we consider to be most relevant to our research. These theories try to place in the foreground, the basic stages that a couple goes through, the factors that constitute the basic pillars in the formation, growth and development of the couple/family. Therefore, the concepts elucidated in this article try to highlight the components that make up the concept of couple and its transformation over time.

Keywords: *theory, couple, family, partner, approach, relationship.*

Introducere

Prin conceptul de cuplu, înțelegem atât din punct de vedere funcțional cât și structural, maniera în care partenerii se influențează reciproc, prin fuziune și comuniune.

Pentru prima dată, noțiunea de cuplu a apărut în secolul XII-lea, în Franța, desemnând uniunea dintre un bărbat și o femeie. Termenul își are originea în latinescul *copula* care presupune legătură. Cuplul este definit, în general, ca o pereche sau uniune a două persoane bazată pe o legătură constantă sau datorată unei apropieri de moment [9, p. 62].

Cuplul și familia se mișcă de-a lungul anilor, tot mai des confruntându-se cu diverse provocări, fiecare perioadă având accentuările sale care lasă sechele sub forme diferite.

Nu a trecut prea mult timp de când, deși oamenii se căsătoreau fără nicio îndoială pentru a putea trăi în cuplu, acesta era mai ales un proiect familial. De altfel, într-un anumit mediu, căsătoria se înfăptuia cu scopul de a stabili o alianță între două familii. S-au scurs mulți ani de atunci, iar criza a determinat modificări importante [6, p. 17—18].

Sternberg (2010) afirmă că „A fi într-o relație reprezintă o balanță fină între renunțarea la libertate și recâștigarea ei. Atunci când intri într-o relație angajată, renunți în mode normal la anumite libertăți, pentru a câștiga altele. Dar, dacă vrei ca lucrurile să meargă, limitele pe care încerci să le impui partenerului tău ar trebui să fie rezonabile. Dacă nu sunt, ai putea să plantezi semințele distrugerii relației” [10].

Iolanda Mitrofan definește cuplul ca fiind „o structură bipolară, de tip biopsihosocial, bazată pe inter determinism mutual (partenerii se satisfac, se stimulează, se dezvoltă și se realizează ca individualități biologice, afective și sociale, unul prin intermediul celuilalt) [4, p. 36].

Ținând cont că scopul nostru este acela de a cerceta subiectul nu doar la nivelul cunoașterii comune, vom prezenta în continuare teoriile științifice care constituie perspectiva complexă a psihologiei și psihoterapiei relațiilor de cuplu și familie.

Studiul relațiilor de cuplu nu poate porni cu intervenția propriu-zisă asupra unor problematici, fără a fi cunoscute definițiile și criteriile specifice care stau la baza temeliei științifice, în vederea unei eficiente discriminări între fapte, diverse mecanisme și fenomene.

1. Teoria dezvoltării (ciclurilor vieții)

Teoreticienii dezvoltării abordează ciclurile vieții individuale și familiale în termeni de **stadii** specifice. Schema ciclurilor vieții familiale, elaborată de R. Hill (1970) precizează intervalele de timp în care se produc schimbări în dezvoltarea familiei. Aceste stadii sunt (I. Mitrofan, C. Ciuperca): [4, p. 143]

- *stadiul inițial al relațiilor familiale ale cuplului fără copii* — cuplul este dominat de expansiunea dorinței de întreținere a confortului afectiv;

- *stadiul vieții cuplului cu copii preșcolari* — stadiul în care se (re)stabilesc regulile de bază ale vieții conjugale, zonele de toleranță și intoleranță în creșterea copiilor care încă sunt mici;

• *stadiul familiei cu copii de vârstă școlară* — aici rolul de părinte al fiecărui partener devine mai dificil datorită intrării copiilor în școală, este o perioadă ”propice” crizelor în cadrul relațiilor de cuplu, crize care se pot solda chiar cu inevitabila destrămare a cuplului;

• *stadiul familiei părăsite de copii devenind adulți* — rolul parental devine mai complex prin plecarea copiilor din casa părintească, asistăm, de multe ori, și la o criză a identității profesionale datorată dezagregării rolului profesional; în general, această perioadă este caracterizată fie prin tensiune (nervozitate, anxietatea mamei, ca urmare a menopauzei), fie prin liniște sufletească (reinstalându-se, la un nivel mai înalt, iubirea și tandrețea, pentru a înfrânge și bătrânețea);

• *stadiul ”familiei” omului singur (văduvia)* — apar probleme noi legate de pierderea soțului/soției; în schimb, apariția nepoților reface echilibrul vieții.

Teoria dezvoltării se centrează pe schimbările la care se pot aștepta membrii familiei pe parcursul existenței lor.

2. Teoria psihodinamică

Nuanțarea rolurilor familiale se înscrie într-un continuum existențial, psihodinamic, asemănător cu procesul care se întâmplă cu membrii familiei și între aceștia. Așadar, putem privi viața de cuplu și de familie ca fiind expresia unei psihodinamici unice. Din acest motiv este potrivit să ne referim la abordarea cuplului și din perspectiva psihodinamică [2, p. 76].

Psihologii Leopold Vansina și Marie-Jeanne Vansina-Cobbaert, definesc abordarea psihodinamică ca fiind o ”abordare prin care se urmărește dobândirea unei înțelegeri suficient de bune a motivelor conștiente și inconștiente, raționale și iraționale, pentru ceea ce se întâmplă sau nu se întâmplă deși ar trebui, într-un sistem social. Această înțelegere formează baza întreprinderii de acțiuni pentru îmbunătățirea aceluși sistem într-un mod mai durabil, oferind totodată, oportunități de dezvoltare oamenilor din sistem” [9, p. 62].

Reieșind din definiția menționată mai sus, deducem câteva aspecte ale abordării psihodinamice prin următoarele elemente:

• modalitățile conștiente și inconștiente de alegere a partenerului conjugal (teorii clasice);

• producerea mecanismelor conștiente și inconștiente cu rol determinant în construirea relațiilor parteneriale și intrafamiliale (identificare, repetiție, proiecție);

- producerea mecanismelor conștiente și inconștiente cu rol adaptativ sau dezadaptativ, psihopatologic (proiecții, identificări, crize de cuplu etc).

Ce se întâmplă sau nu, deși ar trebui, într-un sistem social, se referă la funcționalitatea grupului familial. În acest sens menționăm mecanismele de transmisie inter și transgeneraționale cu rol fondator în stabilirea tranzacțiilor din cadrul grupului familial. Liniile de transmisie inter și transgenerațională se referă la baza unor modalități specifice moștenite de a fi în sens psihogenealogic, care generează modelele interacționale conștiente și inconștiente ale partenerilor de cuplu și ale familiei în ansamblul lor definitoriu de producere [2, p. 77].

Înțelegerea psihodinamicii de cuplu poate fi desprinsă și prind referire la dinamica de calitate de procesualitate în timp a relației de cuplu și familie. Prin analiza procesualității facem referire la următoarele: [2, p. 77].

- *primul* se referă la timpii și contextele existențiale pe care le traversează viața de cuplu și de familie (care cuprind momentul alegerii parteneriale — așteptări, dorințe, sentimente, comportamente, construirea identității sex-rol, dinamica rolurilor latente și manifeste, stabilirea granițelor familiale etc.), momentele de schimbare pe care le numesc generic momente de criză (apariția primului copil, schimbări în ceea ce privește timpul investit de parteneri la job, includerea unui membru din familia extinsă în spațiul cuplului, apariția separării emoționale sau a divorțului propriu-zis, problematica migrației etc.);

- *al doilea* face referire la analiza ciclului vieții de familie (alegerea partenerului, decizia privind căsătoria, apariția copiilor, diverse perioade de dezvoltare ale copiilor, plecarea copiilor de acasă, îmbătrânirea și dispariția unuia dintre parteneri).

Psihodinamica relației de cuplu și a familiei fiind o viziune către înțelegere și acțiune. Iată care sunt reperele pe care trebuie să ne centram atunci când realizăm o analiză psihologică a grupului familial în perspectiva psihodinamică

3. Teoria funcțională (procesuală)

În teoria funcțională, rolul cuplului este de a realiza anumite funcții, iar îndeplinirea sau neîndeplinirea acestor funcții, clasifică cuplurile în cupluri funcționale și cupluri disfuncționale. Paradigma funcțională are implicații asupra celor 4 abordări (ele se raportează la funcționalism,

dar ar putea să aibă și o existență de sine-stătătoare), și anume [5, p. 29]:

- a) *abordarea comunicățională;*
- b) *abordarea interacționist-simbolică;*
- c) *abordarea din perspectiva conflictului;*
- d) *abordarea socială a schimbului;*

Abordarea comunicățională

Aceasta implică tipurile, cantitatea și calitatea intercomunicărilor maritale (Mitrofan & Ciupercă, 1998) [4, p. 153].

Intercomunicarea se constituie în tipuri de interacțiuni specifice cuplului, și anume: senzual-afective, erotico-afective, de petrecere a timpului liber, socio-educăionale, decizionale, practic-menajere și de planificare a bugetului.

Cantitatea intercomunicării se referă la frecvența mesajelor emise și receptate simultan și succesiv pe canale diferite, în concordanță cu trebuințele individuale de relaționare.

Calitatea ține de deprinderile de a comunica. Ea depinde, la rândul ei, de funcționalitatea cuplului, mai exact partenerul să știe ce să spună, cum să spună și când să spună. Această condiție este esențială în viața de cuplu, fiind importantă pentru buna funcționare a acesteia.

Un mesaj poate fi spus în moduri diferite, datorită stării pe care o poate avea individul în momentul respectiv. Nu mulți oameni sunt conștienți de ambele laturi ale comunicării, din cauză că feedback-ul este un aspect considerat adesea neimportant, nefiind cerut sau oferit [8, p. 45].

Abordarea interacționist-simbolică

G. H. Mead este principalul susținător al acestei abordări, el considera, la începutul sec. XX, că oamenii se sprijină pe simboluri împărtășite pentru a se adapta la mediu. Interacționiștii simbolici (E. Burgess, 1926, este primul care aplică punctul de vedere interacționist la studiul familiei, ca "unitate de personalități aflate în interacțiune") studiază modul în care oamenii construiesc și comunică asemenea simboluri în cursul interacțiunii lor, în ce măsură reprezentările despre propria familie a tuturor membrilor ei sunt consensuale (ex.: un cuplu ce provine din etnii/religii diferite descoperă că simbolurile pot fi nu doar diferite, ci și structural opuse; în acest sens, simbolurile pot ridica mari dificultăți în relaționarea de cuplu) [8, p. 46].

Așadar, conceptele de bază ale acestei teorii sunt: *interacțiunea, simbolul, semnificația*. Ideea centrală este următoarea: *cuplul oferă posibilitatea comunicării cu el însuși și cu ceilalți prin vehicularea de simboluri verbale/nonverbale* (I. Mitrofan, 1998). Membrii cuplului interacționează perpetuu între ei, dar prin intermediul imaginilor, al percepțiilor reciproce, al felului în care se definesc unul pe celălalt. Viața de cuplu este rezultatul acestei mereu construite și reconstruite realități simbolice [8, p. 46].

Abordarea din perspectiva conflictului

Conceptul de conflict este bazat pe resursele și structura unei persoane sau a mai multor persoane, anume pe carența lor, care conduce către competiție sau cooperare. Mitrofan (1998) prezintă opt tipuri de conflicte, la baza lor fiind delimitarea dintre dimensiunile normal-dinamogen și patogen-dezorganizator [8, p.46]:

1. Forma de manifestare principală a conflictului (manifestă/ latentă);
2. Gradul de tensiune în funcție de natura conflictului (ridicat/ moderat/ scăzut);
3. Durata interferenței conflictului (continuă/ intermitentă);
4. Abordarea socială a schimbului.

Nye fiind un adept al acestei abordări, premisa de la care pornește abordarea fiind că oamenii își formează grupuri sociale motivați de propriul interes, fiind conștienți de principiul recompenselor și al costurilor. În așa mod se motivează și formarea relației de cuplu pe baza acestei abordări.

Partenerii caută satisfacerea propriilor nevoi personale în cuplu, iar costurile sunt contrabalansate de beneficii. În concluzie, echitatea conjugală este un aspect dificil de realizat, iar accentuarea raționalității, în detrimentul emoțiilor, devine dezavantajoasă la nivelul cuplului, fiindcă oamenii funcționează în baza mai multor procese complexe pe lângă raționament, afectivitatea fiind prioritară în interiorul relației [8, p. 47].

Abordarea socială a schimbului

Aceasta provine din utilitarismul filosofic și psihologic. Ivan Nye, fiind sociologul care este cel mai vestit teoretician al schimbului. *Oamenii formează grupuri sociale, doar pentru că este în interesul lor să procedeze astfel. Indivizii fiind motivați de propriul interes; sunt calculatoare*

raționale ale recompenselor și costurilor. Acestea sunt principalele ipoteze ale acestei teorii.

Dacă e să facem referire la familie, pornește de la ideea că relația dintre parteneri se formează în scopul întâlnirii propriilor nevoi individuale. Relația intimă este redusă la o situație tranzacțională în care costurile sunt contrabalansate de beneficii.

Un model de aplicare a acestei teorii este modul în care este analizat maximizarea profitului în deciziile de divorț. Probabilitatea de divorț descrește odată cu acumularea de capital marital specific, precum ar fi proprietatea și copiii, a căror valoare ar descrește dacă familia s-ar dizolva [3, p. 26].

Concluzii

Aceste sinteze teoretice reprezintă o incursiune în câteva dintre teoriile conceptului de cuplu, cu prezentarea detaliilor esențiale, împreună cu conceptele și diverse abordări ale autorilor care s-au preocupat de aceste abordări. Cuplul și familia nu reprezintă structuri generate în timp, ci ele sunt realități în mișcare, care se află într-o continuă schimbare. Prin intermediul acestor teorii am evidențiat complexitatea factorilor ca parte componentă a cuplului, precum ar fi complexitatea relaționării, compatibilitatea, factori care contribuie la dinamica armonioasă, etapele de constituire a cuplului cu accentele pe anumite aspecte esențiale, elemente ce țin de capacitatea de funcționare a cuplului. La fel menționăm și rolul familiei de origine, în deosebi prin introiecția percepției manifestate de către parteneri față de sistemul relațional cu familia de origine. Este substanțială cunoașterea acestor perspective teoretice pentru specialiștii atât teoreticieni cât și practicienii din domeniul psihologiei, deoarece pot servi drept resurse pentru identificarea surselor care creează sisteme disfuncționale ale cuplurilor.

Referințe

1. Acriș C., Cuplul în impas — repere teoretice și aplicative. București: SPER, nr. 8. 2013, pp. 70—78.
2. Godeanu A. S., Manual de psihologia cuplului și a familiei, București: SPER Alma Mater, nr. 43, 2015, pp. 66—70.
3. Iluț P., Sociopsihologia și antropologia familiei. Iași: Polirom, 2005, pp. 20—26.
4. Mitrofan I., Ciupercă, C. Incursiuni în psihosociologia și psihosexologia familiei. București: Edit Press Mihaela, 1998.
5. Mitrofan, I., Ciupercă, C. Psihologia relației de cuplu. Abordarea teoretică și aplicativă. București: SPER, 2009.
6. Neuburger R., Cuplul — între dezirabil și periculos. București: Trei, 2016, pp. 13—15.
7. Turliuc, M. Psihologia cuplului și a familiei, Iași: Performantica, 2004.
8. Sava N. I., Perspective contemporane asupra relației de cuplu. București: Prouniversitaria, 2022, pp. 44—47.
9. Vansina, L., Vansina-Cbbaert, M.-J. Psihodinamica organizațiilor. De la înțelegere la conducere. București: Editura Trei. 2010, 62 p.
10. <https://monitorulpsihologiei.com/relatiile-de-cuplu-unde-gresim/>

Date despre autor

Dorina VASILACHE (*Republica Moldova*). Doctorandă, Școala Doctorală Științe Sociale și ale Educației; asistent universitar, Departamentul Psihologie, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: vasilache.dorina@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4202-9114